

Takardar jagora na ofishin yan kasa domin bibiyar hakkokin jama'a

**Takardar jagora na ofishin
yan kasa domin bibiyan
hakkokin jama'a**

© Copyright, Brain Builders Youth Development Initiative (BBYDI)

Kunshiya

Gabatarwa	1
Fahimtar Haƙƙoƙinmu da Nauye-Nauyenmu a Matsayin 'Yan Kasa	3
Ababen da 'Yan Kasa Za Su Ribata Bayan Zaɓe Domin Tabbatar da Gwamnati ta Sauke Nauyinta	4
Ruwa Da Tsakin 'Yan Kasa Da Yi Wa Gwamnati Matsin Lamba Kan Sauke Nauyinta ta Hanyar Dokar 'Yancin Bayani (FOI)	5
Ruwa Da Tsakin 'Yan Kasa da yi wa Gwamnati Matsin Lamba Domin Sauke Nauyinta ta Hanyar Sauraron Ra'ayin Al'umma	9
Ruwa Da Tsakin 'Yan Kasa Da Yi Wa Gwamnati Matsin Lamba Domin Sauke Nauyinta Ta Hanyar Taron Zauren Gari	13
Ruwa Da Tsakin Da 'Yan Kasa ke yi ta Hanyar Korafi Don Ganin Gwamnati ta Sauke Nauyinta	16
Ruwa Da Tsakin 'Yan Kasa ke yi Don Ganin Gwamnati ta Sauke Nauyinta ta Hanyar Hukunci	21
Ruwa Da Tsakin 'Yan Kasa ke yi Don Ganin Gwamnati ta bi Hanyar Amintaccen Tsarin 'Yan Kasa	23
Kammalawa	26
Karin Bayanai	27

Gabatarwa

Bayan zabukan da aka yi a baya-bayan nan a Najeriya, wanda aka gudanar a ranar 25 ga Fabrairu, 2023, da kuma ranar 18 ga Maris, 2023, Zaɓaɓɓen Shugaban Kasa,, Zaɓaɓɓen Mataimakin Shugaban Kasa, da sauran zaɓaɓɓun jami'ai sun fara aiki. An rantsar da Shugaban Kasa da mataimakin ne a ranar 29 ga Mayu, 2023, yayin da aka rantsar da 'yan Majalisar Dokokin Tarayya a ranar 11 ga watan Yuni, 2023.

Ana sa ran Zaɓaɓɓen Shugaban Kasa, Mataimakin Shugaban Kasa, gwamnoni, da mataimakansu za su yi mulki na tsawon shekaru huɗu, wanda zai soma tun daga ranar da aka rantsar da su. Sai dai duk da haka, ana iya maye gurbinsu idan aka tsige su, ko sun yi murabus, ko kuma idan sun mutu. Mataimakin Shugaban Kasa ko Mataimakin Gwamna ne zai maye wannan gurbi idan irin wannan lamari ya kasance.

Dangane da Zaɓaɓɓun 'yan majalisar, su ma ana sa ran za su yi mulki na wa'adin shekaru huɗu bayan rantsar da su a zaman farko na majalisar. Idan an zaɓi dan majalisa ta hanyar zaɓe na musamman (wanda aka sani da zaɓen cike-gurbi), wa'adinsu zai kare da zaman majalisa na yanzu. Akwai yanayi da dan majalisa ba zai iya kammala wa'adinsa ba, kamar misali idan ya mutu, ko kuma idan mafi rinjayen masu kaɗa Kuri'a a mazaɓarsa sun yi masa kiranye, ko kuma idan kotu ta same shi da wani mugun laifi.

A duk lokacin da aka samu wani gurbi, Hukumar Zaɓe ta Kasa (INEC) ce ke da alhakin gudanar da zaɓen maye gurbi cikin kwanaki 90 domin cike wannan gurbi.

Zaɓuka na taka muhimmiyar rawa a tsarin dimokuraɗiyya, koda yake hakan ba ya nuna tabbacin tasirin 'yan kasa, wajen tsara manufofi ko gudanar da mulkin ba. Sai dai ko ma yaya ne, tsarin yana bai wa 'yan kasa damar zaɓen jagororinsu sannan su yi ruwa da tsaki wajen yanke shawarwari. Akwai bukatar a rika kallon zaɓe a matsayin wata dama ta karfafa wa 'yan Kasa, ankarar da su a kan muhimmancin shiga a dama da su da kuma zaɓurar da zaɓaɓɓun jami'ai kan alhakin da ya rataya a wuyansu.

Haka kuma, yana da muhimmanci a tabbatar da cewa 'yan kasa sun dage wajen yin ruwa da tsaki ta fannin bibiyar masu rike da madafun iko har sai sun sauke nauyin da ya rataya a wuyansu. Za su yi hakan ne ta hanyar shiga a dama da su a harkokin siyasa ta yadda za su taimaka wajen tsara manufofin gwamnati da kuma tabbatar da an yi amfani da dukiyaƙasa ta hanyar da ta dace.

Fahimtar Hakkokinmu Da Nauye-Nauyenmu A Matsayin 'Yan Kasa

'Yan kasa na da hakkoki da nauye-nauye, waɗanda suka haɗa da 'yancin shiga a yanke shawarwarin da suka shafi al'ummominsu. Muhimmancin tsayuwa a kan haka bai takaita ga dimokuraɗiyya ba, har ma yana tasiri wajen haifar da sauye-sauye masu nagarta a cikin al'umma da kuma bai wa 'yan kasa kwarin gwiwa. Gudumawa da saka bakin 'yan kasa yana da mahimmanci a lokacin zabe da tsakanin zaɓuka, kuma ana iya aiwatar da hakan ta hanyoyi daban-daban kamar cibiyoyin kasa, kungiyoyi masu zaman kansu, da kuma dandalin shafukan sada zumunta.

Domin tabbatar da sauke dukkan wani nauyi, dole ne 'yan kasa su shiga a dama da su a harkokin siyasa. Za su iya neman jagoranci nagari sannan su tabbatar masu riƙe da madafun iko sun cika alkawura tare da sauke nauyin da ya rataya a wuyansu. Domin tabbatar da cewa an dora tsarin dimokuraɗiyya akan turba madaidaiciya, ya kamata dukkan 'yan kasa da masu ruwa da tsaki a harkokin siyasa su shiga a dama da su a dukkan bangarorin da suka danganci yanke hukunci na siyasa, ciki har da tsare-tsaren zaɓen, wanzar da zaman lafiya da kuma kafuwar tsarin mulki.

A yau, 'yan kasa sun shige gaba wajen kawo sauye-sauye ta hanyar amfani da sabbin dabaru na yin ruwa da tsaki da kuma wakilci. Suna neman samun tasirin gaske a kan wakilan kungiyoyi da faɗaɗa hanyoyin sauke nauye-nauyen da suka rataya a wuyan gwamnati da kuma kara kaimi a fagen yin ruwa da tsaki, kari a kan jefa kuri'a a lokacin zaɓe. Da taimakon fasahar zamani, a yanzu 'yan kasa za su iya bayyana ra'ayoyinsu a ta fannin musayar yawu a cikin jama'a da ke da damar tsara manufofi da makomar siyasa. Wannan haɓaka ta gudumawar 'yan kasa da sha'awar kara kusanci tsakanin 'yan kasar da 'yan siyasa, yana kara buɗe kafodin kawo tsare-tsare da sauye-sauye musamman tun daga tushe.

Ya kamata 'yan kasa su fahimci muhimmancin tasirin da suke da shi sannan su taka rawa wajen inganta al'ummominsu da kuma manufofin da za su shafi rayuwarsu. 'Yan kasa na iya kawo sauyi mai ma'ana tare da tabbatar da isar da muryoyinsu ta hanyar yin ruwa da tsaki a harkokin siyasa.

Ababen Da 'Yan Kasa Za Su Ribata Bayan Zaɓe Domin Tabbatar Da Gwamnati Ta Sauke Nauyinta

**Dokar 'Yancin
(Neman) Bayani**

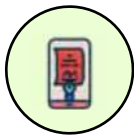
**Yarjejeniyar
'Yan kasa**

**Sauraron
Ra'ayin Jama'a**

**Hukumomin
Shari'a**

**Korafe-Korafan
Yanar Gizo**

**Tarukan
Zauren Al'umma**

Ruwa Da Tsakin 'Yan Kasa Da Matsawa Gwamnati Lamba Kan Sauke Nauyinta Ta Hanyar Dokar 'Yancin Bayani (FOI):

A ranar 28 ga watan Mayun shekarar 2011 ne tsohon Shugaban Kasa Goodluck Ebele Jonathan ya rattaba hannu kan Dokar 'Yancin Bayani ta Najeriya a matsayin dokar da ta bai wa jama'a damar samun bayanai da kan wani al'amari da ya shafesu daga hukumomin gwamnati..

A kunshin takardun dokar mai sassa 32, ta kuma nemi kare bayanan jama'a da bayanan da suka shafesu don kare jama'a da kuma kare jami'an gwamnati daga azabtarwa ko gurfanar da su kan bayyana wasu nau'ukan bayanan hukuma ba tare da izini ba.

A cikin gabatarwar ta, Dokar ta bayyana a takaice - Dokar da za ta samar da bayanan da jama'a ke nema cikin sauki, bai wa jama'a damar amfani da bayanan, kare bayanan jama'a gwargwadon bukatun jama'a da kuma kare sirrikansu, kare jami'an gwamnati daga fuskantar tsattsauran mataki na bayyana wasu nau'ikan bayanan hukuma ba tare da izini ba da kuma kafa hanyoyin cimma nasarar wadancan dalilai da sauran al'amura masu alaƙa dasu.

Daga bayanin da ke sama, a bayyane yake cewa dokar ta FOI ta rushe wasu dokoki kamar Dokar Sirrin Gwamnati da kuma Kundin Laifuffuka da suka kafa dokar hana bayyana bayanan jama'a ba tare da izini ba. Hasali ma, a matsayin Dokar Tarayyar Najeriya, tanade-tanaden Dokar 'Yancin Bayanai ya wuce na duk wata doka da ake da ita dangane da boyewa da bayyana bayanan jama'a a Najeriya.

Hanyoyin Yadda Ake Amfani Da Dokar 'Yancin Bayani (FOI)¹

Aiwatar da bincike

Da fari dai, bukatun Dokar 'Yancin Bayanin da suka fi nasara sun fi mayar da hankali ne kan nagartaccen bincike kuma na haƙiƙa. Ya kamata a yi amfani da shi kawai don neman kunshin bayanin da ba su samuwa a fili. Kafin shigar da bukatun FOIA, ya kamata a yi bincike don sanin irin bayanin da ake nema, waɗanne hukumomi ne ke da yiwuwar samun bayanin, kuma waɗanne bayanin gwamnati ne da ake sha'awar samu waɗanda dama akwai su a wurin jama'a. Da zarar kun gano cewa bayanin da kuke nema ba ya samuwa a bairar jama'a, ya kamata ku gano takamaiman kunshin bayanin, nau'ukan bayanin, ko wasu batutuwan bayanin da kuke son nema. Duk sassan reshen zartarwa da hukumomi suna karkashin Dokar FOIA. Sai dai Dokar ta FOI ba ta da hurumi a kan Majalisar Dokoki ta Kasa da kotuna, ma'ana ba za ku iya aika bukatun FOI zuwa kotu ko Majalisar Dokoki ta Kasa ba. A aika rubutacciyar wasikarku zuwa ga shugaban hukumar sashen da lamarin ya shafa.

Rubuta Wasikar neman FOI

Bukatar Dokar FOI tana daukar sigar kyakkyawan tsari a wannan matakin. Bayan gudanar da bincike kan irin bayanin da za ku nema daga hukumomi, to daga nan an shirya don rubuta wasikar buƙatar Dokar FOI. Ku aika wasikar ku, a tabbatar an zaɓi haƙiƙanin hukumar ta hanyar gano waɗanne hukumomin gwamnati ne ke karkashin FOIA, sannan sai a tsara haƙiƙanin bayanin da ake buƙata. Dukkan hukumomi suna karɓar wasikun ta sakon gidan waya. Hukumomi da yawa kuma suna karɓar buƙatun da aka aika ta hanyar aika sakon Fax ko Imel. Wasu hukumomi suna da fom ɗin shigar da buƙatar ta yanar gizo.

Mika Wasikar Bukatar ku ta FOI

A mika buƙatar ga hukumomin gwamnati waɗanda ke karkashin Dokar FOI (FOI ta shafi duka cibiyoyin jihohi da na tarayya), da kuma tsara takamaiman buƙatun da aka yi niyya. Duk hukumomi suna karɓar buƙatun ta sakon gidan waya. Hukumomi da yawa kuma suna karɓar buƙatun da aka aika ta fax ko imel. Wasu hukumomi suna da fom ɗin mika buƙatar ta yanar gizo.

¹ <https://ymonitor.org/request-guide/>

Bibiyar Wasikar Bukatar ku ta FOI

Da zarar kun cika bukatun ku, yana da muhimmanci ku kiyaye bayanin da suka dace kamar kwanan watan da aka aiko, hukuma ko sashin, batun (batutuwa da ake neman bayani akai), lambobin bin diddigin hukumar, kwanan wata da yanayin kowane wakilin hukumar, gami da lambar waya da adireshein imel. Wannan bayanin yana da muhimmanci wajen bin diddigin tambayoyin, karin bayani, da kararraki da neman taimako don guje wa maimaici wajen aika bukatun.

Bayan kun miƙa buƙatar ku ta FOI, daga nan za a soma zaman jira. A bisa tanadin doka, hukumomi za su fitar da kudiri na karshe a cikin kwanaki bakwai (7) na ranakun aiki, amma yawancin bangarorin FOI na hukumomi suna da tarin kwantan buƙatu a wurinsu.

Amsoshi ga Wasikar Bukatar ku ta FOI

Za ku sami amsa - wasikar amincewa ko kawo bayanin buƙatun abin da zai iya jinkirta aiwatar da buƙatunku, ko kuma za a iya aiwatar da buƙatun gaba daya ko a kashi-kashi (an gyara). Haka kuma, za su iya kin tabbatarwa ko karyata cewa suna da bayanin, ko kin yarda da buƙatun saboda wasu dalilai da ke karkashin tsare-tsarensu - Idan sunyi fatali da buƙatarku, za ku iya yanke shawarar roko ta hanyar rubuta wata wasikar shigar da buƙatar sannan a aika wa hukumar. Idan ba ku gamsu da hukuncin da kuka dauka ba, kuna da damar shigar da kara a wata kotun tarayya domin a saki kunshin bayanin.

Amfani da Dokar FOI yadda ya kamata

Domin amfani da wannan bayanin da aka aiko muku, da fatan za a yi abin da ya kamata. A nemi izini idan za ku sake wallafa wasu kunshin bayanin da aka aiko muku (ko akalla a yarda da salsalarsa). Duk da cewa an aiko muku da bayanin, hakkin mallaka na yau da kullun zai kasance na hukumar da abin ya shafa ko kuma wanda ya ba su.

Misalin Wasikar Neman 'Yancin Bayani²

Sunanka
Adirishinka
Lambar-wayarka
Adireshin akwatin imel
Kwanan wata

Zuwa ga Jami'in 'Yancin Bayanai

(Haka nan kuna iya zaɓar aika wasikar zuwa ga shugaban cibiya, wato: Babban Sakatare, idan wata ma'aikata ce; ko zuwa ga Darakta-Janar, idan wata hukuma ce; ko kuma Manajan Darakta, idan wani kamfani ne)

Sunan-Ma'aikata
Adireshin Ma'aikata

Ya mai girma Jami'in 'Yancin Bayanai,

Neman Bayani / Ajiyayyen Bayani / Takardu a karkashin Dokar 'Yancin Bayanai

Bisa tanadin Dokar 'Yancin Bayani ta 2011, Ina neman kwafin waɗannan takardu masu zuwa:

1. Kwafin bayanar taron kwamitin tsare-tsare na Ma'aikatar Harkokin Cikin Gida wanda aka gudanar a ranar 28 ga Mayu, 2011, inda aka yanke shawarar sayen kwamfutoci na tafi-da-gidanka guda 250 ga manyan jami'an ma'aikatar.
2. Kwafin dukkan wasikun da suka hada da imel, tsakanin jami'an Ma'aikatar Yada Labarai da kamfanin da aka fi sani da Blue Skies International, daga ranar 1 ga watan Junairun shekarar 2011 zuwa 30 ga watan Yuni, 2011, wanda ya kai ga rattaba hannu kan yarjejeniyar fahimtar juna a ranar 1 ga Yuli, 2011.
3. Jerin duk tsare-tsaren gini da aka amincewa da kuma izinin da Ma'aikatar Tsare-Tsaren Birane ta bayar tsakanin 29 ga Mayu, 2007 da Mayu 28, 2011. Ana bukatar jerin bayanar ya nuna sunan mai nema, kwanan watan ranar gabatar da bukata da kwanan wata ranar da aka amince, nau'in ginin da aka amince da kuma adadin kuɗin da aka caji kowane mai nema.

Zan kasance mai godiya idan za ku iya ba ni kwafin waɗannan takardu

Idan kuna bukatar wani karin bayani game da wannan buƙatu, ina fatan ba za ku yi jinkirin tuntuɓa ta ta waya (lambar wayar ku) ko ta imel (adireshin imel din ku).

Ina fatan samun waɗannan takaddun cikin gaggawa kuma, a kowane hali, cikin kwanaki 7 na karɓar wannan buƙatu, kamar yadda Dokar 'Yancin Bayani ta 2011 ta tanadar.

Naku har kullum,

Sa hannu

Sunan ku

² <https://mediarightsagenda.org/sample-freedom-of-information-request-letter/>

Ruwa Da Tsakin 'Yan Kasa Da Matsawa Gwamnati Lamba Domin Sauke Nauyinta Ta Hanyar Sauraron Ra'ayin Al'umma

Taron sauraron ra'ayin al'umma wani budadden taro ne na 'yan majalisa, 'yan kasa, masu ruwa da tsaki, da jami'an gwamnati domin tattaunawa, muhawara da ba da shawarwari ga wata doka da ake so a Majalisa. Yana ba da dama domin samun ra'ayin jama'a game da wasu muhimman manufofi na majalisa ko dokoki da suka shafi 'yan kasa da dama, kamar nazarin tsarin mulki ko kasafin kuɗi na shekara. Yana bai wa wani rukuni na 'yan kasa damar sadar da bukatunsu ga 'yan majalisa. Sauraron ra'ayin jama'a yana bukar tattaunawa ta gaskiya da mutunta juna tsakanin 'yan majalisa, jami'an gwamnati, masu ruwa da tsaki da 'yan kasa baki daya.

'Yan kasa na iya shiga tare da kawo gagarumin sauyi yayin sauraron ra'ayin jama'a da kuma bayan taron. Na farko, a yayin taron sauraron ra'ayin jama'a, za a iya gabatar da wata takarda mai dauke da batutuwan da ke bukar kulawa cikin gaggawa da kuma sassan da ke bukar a yi watsi da su. Kwamitin zai ba da izinin gabatar da bukar da tofa albarkacin baki ga waɗanda suka nuna sha'awarsu. Masu sha'awar – daidai mutane, wata kungiya ko kungiyoyi za su iya aika yarjejeniyar ta kan layin na'ura.

Wadanne hanyoyi ne 'yan kasa za su bi domin shiga taron sauraron ra'ayin jama'a?

- 01 Lalubo bayanai a jaridu, tallan talabijin, tallace-tallace a gidajen rediyo, ko dandalin sada zumunta don sanin lokacin da kuma inda aka shirya taron sauraron jama'a.
- 02 A sanar da ku kan Dokar da za a tattauna kuma a sami kwafin Kudirin wannan doka (A Majalisar Dokoki ta Kasa ko Majalisar Jiha)
- 03 Gano batutuwa masu fifiko kuma ku tsara shawarwarinku daidai da batutuwan. Haka nan, za ku iya haɗawa da batun da kuke da yakinin ya kamata a magance shi wanda ba a haɗa shi ba a kunshin Kudirin.
- 04 Tsara bayanan da ke ba da cikakkun ra'ayoyinku da shawarwarinku. Gabatar da kwafin bayanan kafin a soma sauraron ra'ayin jama'a.
- 05 Halartar majalisin sauraron ra'ayin jama'a kuma ku gabatar da duk ra'ayin ku.

Shin sakamakon yin ruwa da tsaki zai iya yin tasiri?

Eh, ta hanyar bayar da shawarwari, yin kamun-kafa, sanya hannu kan takardar koke, zanga-zangar lumana, da kuma ci gaba da gabatar da bukata ga 'yan majalisa.

Tsarin Amincewa Da Yarjejeniya

Wannan tsarin amincewa da yarjejeniya shi zai taimaka maka ko ma'aikata tsara yadda za a kulla yarjejeniya.

Suna/Sunan Ma'aikata/Kamfani

Adireshi

Lambar Waya/Adireshin akwatin imel

Gabatarwa

Ana bukatar wannan ya kunshi bayani game da ku / kungiyar ku / kamfanin ku, dalilin da yasa ku / kungiyar ku / kamfanin ku ke sha'awar dokar, bayyana muhimman batutuwa da shawarwari. Haka kuma ya kamata ku bayyana dalilin da ya sa gyaran da aka tsara ke da muhimmanci. Idan kuna tunanin gyaran ba shi da muhimmanci, kuna iya bayyana shi kuma ku bayyana dalilin da ya sa kuka gaskata rashin muhimmancinsa.

Shawara: Bayyana manufa kai tsaye kuma a saukaƙe.

Hujja da shawarwari

An bukaci wannan ɓangaren ya kunshi gyare-gyare da shawarwinku/ kungiyar ku / ma'aikatar dangane da kudirin ko batun. Ya kamata a nan a ba da shawarwari da za a yi la'akari wajen gyara ko watsi da wani sashe ko gabatar da sabon sashe a cikin Kundin Tsarin Mulki ko kudirin da aka gabatar.

Shawara: A tabbatar an fadi ko an ambaci sassan da suka dace da za su karfafa wa hujjarku.

Kammalawa

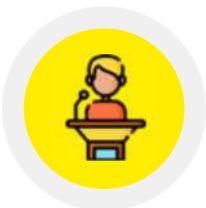
A wannan sashe kuma za a bayyana wa kwamiti dalilan ku ko kungiyar ku ko ma'aikatarku kan daukar shawarwarinku.

Dabarun Yadda Za A Gabatar Da Bukatu A Zaman Sauraron Ra'ayin Al'umma

Gaisuwa

Za a fara da shimfida gaisuwa ga 'yan majalisa da sauran masu ruwa da tsaki (wannan na iya haɗawa da wakilan hukumomin gwamnati, masu ruwa da tsaki, kafafen yada labarai da sauran jama'a) da suka halarci taron. Sai dai kuma, idan ba za ku iya kiyaye wannan ka'idar wannan shimfida ta gaisuwa da kyau ba, to zai fi kyau kawai ku yi gaisuwa ta gama-gari tare da cewa: "Ba ni damar tsayawa kan ka'idar gabatar da gaisuwa da aka riga aka shimfida" ko "ba zan iya kiyaye ka'idar da aka riga aka tanada ba."

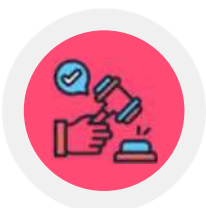
Gabatar da kanka da kungiya ko ma'aikata

Faɗi sunanka, ma'aikatar ka, da sunan mukaminka. Idan kana magana ne a kashin-kanka, sunanka kaɗai ya wadatar.

Bayyana batun a takaice

tare da hikaito sashe ko sassa, ko wuraren da ke cikin batutuwan ku. Galibi a ajandar sauraron ra'ayoyin yana kunshe ne da jerin sunaye ko kungiyoyin da za su gabatar da jawabi. Saboda haka ana so ka takaice jawabinka kuma a yi a saukake. A wasu lokutan domin bai wa jama'a da yawa dama su bayyana nasu ra'ayin, a kan debar wa kowane mai jawabi tsawon lokacin da bai wuce minti uku zuwa biyar ba. A KIYAYE WANNAN TANADIN. A TSAYA KAN MUHIMMAN HUJJOJI DA SHAWARWARI.

Rufewa

Yin godiya ga 'yan majalisa da sauran mahalarta taron dangane da sauraron da suka yi. Ana iya rufewa da faɗakarwa; Misali shi ne: "Ina fata wannan Kwamitin zai yi la'akari da duk abubuwan da aka gabatar da su a cikin bayanin namu kuma muna fatan zai samar wa 'yan Najeriya ko Jihar ku wani kudiri da duk za mu yi alfahari da shi."

Ruwa Da Tsakin 'Yan Kasa Da Matsawa Gwamnati Lamba Domin Sauke Nauyinta Ta Hanyar Taron Zauren Gari

Taron zauren gari wani taro ne na jama'a na yau da kullun da ake gudanarwa game da batutuwan da suka shafi kowa. Tun tsawon shekaru da dama, tarurrukan zauren gari sun kasance muhimmin al'amari na sanar da 'yan kasa game da batutuwan da suka kunno kai, auna matsayar al'umma kan wasu batutuwa da kuma zama wani majalisi na nazari da aiwatar da hanyoyin magance matsaloli. Wadannan tarurrukan kuma suna zama wata babbar hanya domin isar da sakonni ga jama'a, samar da bayanai ga kafonin watsa labarai, assasa wani yunkuri na bayar da shawarwari da wayar da kai ta hanyar tattarawa da shirya tallafin al'umma da gano daidai mutane da kungiyoyi saboda samun haɗin gwiwa a gaba.

Shirya Taron Zauren Gari

MATAKI NA
01

Assasa Kwamitin Tsare-Tsare

Mafi kyawun hanyar da za ta sa taronku ya yi nasara gwargwadon hali shi ne assasa haɗin gwiwa tare da kungiyoyi daban-daban da abokan hulɗa a cikin al'umma, kuma ku yi aiki tare da su wajen tsarawa da gudanar da taron ku. Wadannan alaƙoƙi za su daukaka martabar taron zauren garin ku da kuma kara wayar da kan jama'a da janyo hankalinsu.

MATAKI NA
02

Binciko 'Dabi'u na Musamman na Al'ummarku

Kafin shirya taron zauren garinku, yana da muhimmanci ku fahimci waɗansu al'amura na musamman na al'ummarku, kalubale da damarmarkin da suke da su. Sai a yi bitar bayanai iri-iri da tattara bayanan al'umma bayan gudanar da ingantaccen bincike. Wannan bayanin zai taimaka muku sanin yadda za ku mayar da hankali kan abubuwan da za ku tattauna da kuma tabbatar da amincewarsu yayin gabatarwa.

MATAKI NA
03

Gano Manufofinku

Babu taron zauren gari guda biyu da suke kamanceceniya da juna. Abubuwan da ke cikin taron ku, tsari da manufofinku za su dogara takamaimai kan buƙatun da ku da abokan hulɗar ku kuka gano. Misali, manufofinku na iya zama kawai sanar da mambobin al'umma game da wata matsala a cikin al'umma. Wasu al'ummomi na iya gudanar da taron zauren garinsu ya zama dandalin kira zuwa ga wasu aiyuka, kamar inganta ayyukan kiwon lafiya, ilimi ko abubuwan more rayuwa.

Gudanar Da Taron Zauren Gari

Tsara Taron ku

Domin tabbatar da nasarar taron, a sanya mambobin al'umma da masu ba da gudunmuwa a matakan ayyuka daban-daban.

Tsarawa: Ya kamata wasu mutane su yi sammako domin tabbatar da wurin (misali wani dandali ko dakin taro ko kuma wani zaure ko ma a karkashin bishiya) an tsara shi yadda ya kamata sannan idan akwai bukatar aiwatar da wani sauyi na karshe. Dangane da manyan tarurruka, kila kuna bukatar samun na'urorin sauti, ciki har da makirufon da za su rika amsa-kuwar masu jawabi. Amma idan kananan tarurruka ne, wanda mahalartan ba za su wuce 25 ko kasa da haka ba, za a iya shirya taron a gudanar a zaune a kan tebur.

Wurin samun izinin shiga/daukar sunayen mahalarta/rajista: Ana bukatar a tanadi wani teburin a wurin shiga taron, inda za ku iya tattara sunaye da bayanantuntuɓar duk wanda ya zo ya karbi wasu kayan. A tuna cewa za a yi tanadin takardun daukar sunayen mahalarta daban daban, daya saboda gama-gari, daya kuma na wakilan kafonin watsa labarai. Wannan bayanin zai zamo mai muhimmanci a yayin da kuke gudanar da ayyukan ku na bin diddigi da kuma tsara tarurruka na gaba.

Kunshin bayanai: A teburin neman izinin shiga, kuna iya tanadar da ajandar wannan taro da sauran bayanai, da kuma kayan aiki na daukar rahoto domin ma'aikatan jarida. Idan kuna da wani shiri na tattaunawa kan wasu takamaiman batutuwa, to a tanadi kwafi-kwafi na takardun da ke kunshe da bayanai ko batutuwan.

Gudanar da Taron ku

Ya kamata a fara taron da maraba da gabatarwa daga kwamitin tsare-tsare na masu shirya taron zauren gari. Bai kamata a shafe tsawon lokacifiye da minti biyar ba wajen yi wa mahalarta maraba da gabatarwa sannan kuma a bayyana makasudin gudanar da taron da yi wa baki maraba da kuma gabatar da mai gudanarwa da tsawatarwa a taron. Daga nan sai mai gudanarwar ya buɗe taron zauren garin da dan takaitaccen bayani kan batutuwan da za a tattauna, da bitar tsarin da za a bi da kuma gabatar da dukkan wadanda za su yi jawabi. A mafi akasarin lokuta, ya fi kyau a fara bai wa kowane mai jawabi ya gabatar da jawabinsa sannan a bai wa kowannesu mintuna uku-uku domin amsa tambayoyi daga mai gudanarwa. Kada a bari a shafe fiye da mintuna hamsin ana wannan tattaunawa. Bayan masu jawabi sun kammala, daga nan sai mai gabatarwa ya shiga fagen tambayoyi da amsoshi. Bayan an kammala tambayoyi da amsoshi, ko dai mai gabatarwa ko kuma wani daga cikin wadanda suka shirya taron, su gabatar da jawabin rufe taron tare da yin godiya ga dukkan wadanda suka samu damar halartar taron. Yana mai karfafa gwiwar mahalarta taron da su yi yunkuri wajen daukar mataki na farko – mataki daya komai kankantarsa. Karfafa wa wadanda suke son jagoranci, samun jagorori da kuma kafa wata 'yar karamar kungiya domin daukar karin wasu matakai. Sannan kuma a bayar da bayanantuntuɓa domin wadanda ke son karin haske ko bin diddigi a kan wasu batutuwa bayan an kammala taron.

Buɗe kofar Tattaunawa da manema labarai

Yana da kyau a samu isasshen lokaci bayan an kammala taron domin amsa tambayoyin manema labarai. Alal akalli, yana da kyau a keɓe minti 30 a karshe lokacin tambayoyi da amsoshin don amsa tambayoyin 'yan jarida da masu magana da yawun ku. A lokuta da yawa, kafonin watsa labaru za su bukaci yin hira daga baya, don haka a tabbatar da cewa a kodayaushe akwai wanda zai kula da bukaton tambayoyin kafonin watsa labarai.

Bayan Taro: Mene Ne Abu Na Gaba Da Za A Yi

Gwagwarmayar bata kare tare da taron zauren gari ba. A mafi yawan lokuta taron yana zama mai ingiza dabaru da tsare-tsare na gaba. Domin ganin an cimma buri, kuna bukatar gudanar da matakai masu yawa a cikin makonni da za su biyo bayan taron.

Gudanar da Tattaunawa

Bayan kasa da makonni biyu da gudanar da taron majalisar garin, sai ku sake tara manyan mutanen da ke da hannu wajen tsara taron inda za a yi bita tare da tattauna yadda taron ya gudana. A bincika ko kun cimma manufofin ku da kuma yadda kuke son aiwatar da bayanai da ra'ayoyin da suka fito a aikace a cikin al'umma.

Samar da Tsarin Aiki

Bayan kammala taron, sai a rubuta sharhin da aka yi daga taron zauren gari, tare da ba da cikakken bayani game da taron da kuma bayyana matsaloli da mafita da al'umma da masu jawabi suka gabatar a takaice. A yi nazari game da abin da matakai na gaba za su iya zama sannan a tsara hanyoyin aiki. Wasu ra'ayoyin shawarwari a kan manufofi, yadda bayanai ko wayar da kan jama'a.

Amfani da Taron Zauren Gari Wajen Gina Tsarin Isar da Koken Jama'a Ga Hukumomi:

Daya daga cikin mafi amfanin shawarwarin da za ku iya samarwa daga taron ku shi ne jerin sunaye da bayanan tuntuɓar dukkan wanda ya halarta. Wannan bayanan na iya taimaka muku aika wasiku don taruka da shirye-shirye da zaku iya a gaba da kuma kasancewa hanyar samun magoya baya da 'yan sa kai a lamarin. Har ila yau, kundin bayanai da aka ajiye a na'ura na iya zama wata hanya don gano mutanen da za su yi sha'awar sanya hannu kan koke don halartar taron jama'a.

Ruwa Da Tsakin Da 'yan Kasa Ke Yi Ta Hanyar Korafi Don Ganin Gwamnati Ta Sauke Nauyinta

Korafe-korafe hanya ce mai kyau don haifar da canji mai ma'ana a duniya. Ko da batu ne mai sarkakiya a duniya ko kuma zaɓe na cikin gida mai sauki, korafi na iya isar da sakonku kuma ya samar da sakamako na gaske. Duk da yake kirkirar korafi na iya zama sau da yawa kamar aiki mai ban tsoro da ban mamaki, a zahiri yana da sauƙin farawa. Abin da kawai za ku yi shi ne a zaɓi dandalin sadarwa da ya dace, a rubuta takardar korafi, kuma masu bibiyarku su saka hannu a kaii.

Gano manufarku da masu sauraron da kuke so. Kowanne korafi nada manufa daban, masu sauraro daban, da kuma irin canjin da kuke son gani. Sanin abin da kuke so ku canza da wadanda kuke buƙatar isa garesu zai taimaka sosai yayin da kuke tsara korafinku.

Dandalin sadarwa ita ce hanyar da kuke amfani da ita don kirkira da rarraba korafin ku. Don zaɓar dandalin, ya kamata ku yi tunanin wanda kuke buƙatar isarwa da sakon abin da kuke son canzawa.

Wasu hukumomi da cibiyoyi na gwamnati suna buƙatar takamaiman adadin sa hannu kafin su yi la'akari da korafin da za a yi. Ku tabbatar da cewa kun bincika don ganin irin dandalin da suke ba da izini da sa hannun, sannan sa hannu nawa za ku buƙata a zahiri kafin farawa.

Zaɓi tsakanin korafin da aka wallafa ta intanet da wanda aka yi a takarda bisa takamaiman buƙatunku

Zaɓin dandalin da ya dace zai tabbatar da cewa masu sauraron da suka dace suna gani kuma suna sanya hannu kan takardar korafi. Yi amfani da dandamalin sadarwa na intanet idan kuna buƙatar isar da sakon ga mutane daga sassa daban-daban na duniya. Yi amfani da samfuri don wallafa kwafi na zahirin takardar idan kuna kokarin yin kira ga al'ummar yankinku.

Zai fi sauki a sa mutane su sa hannu a takardar korafinku idan za ku iya gabatar da ita kai tsaye ba tare da tura sako ba, kuma ku bayyana musu dalilinku. Yi la'akari da buga takardar korafi da gabatar da ita ga jama'a da kanku.

Yi amfani da dandalin sadarwar intanet don kirƙirar korafi ta yanar gizo.

Akwai shahararrun shafukan sadarwa da yawa waɗanda zaku iya amfani da su don gabatar da korafinku. Change.org, GoPetition.com, da iPetitions dandalin sadarwar intanet ne masu sauki na yanar gizo waɗanda ke ba ku damar wallafa korafi da raba su ta hanyar na'urar intanet. Suna da 'yanci a yi amfani da su, amma suna da iyaka wajen zaɓan irin korafin da aka tsara a yi.

A cewar change.org⁴. 'Korafi rubutaccen takarda ne da ake neman wani nau'in canji ko buƙatar da aka yi wa wani adadi. Samun sa hannu da yawa daga mutane daban-daban yana nuna kimar goyan baya ga korafinku'.

Asalin tsari wajen yin korafi ya haɗa da:

⁴ <https://guide.change.org/create-a-petition>

Zafi batun ka

Mataki na farko na rubuta korafi shi ne zaɓar batun da ake son yi, zaɓar batu na nufin batu da ke da ma'ana a gare ku. Idan baku da takamaiman batun da kuke son gabatarwa a zuciya, ku fara da yin tunani game da abubuwan da kuke sha'awa masu fadi, kamar walwalar dabbobi. Sa'an nan, ku yi tunani game da yadda za a rage batun ku zuwa wani takamaiman abu da ake son aiki a kai. Ku Kirkiri tsari ba kawai kan abinda kuke so ya faru ba, har ma da yadda za ku cimma manufarku da kuma yadda za ku auna nasararsa. Gwargwadon cikakken bayani, gwargwadon kyawunsa. - kuna son daukar hankalin masu karatu kuma ku shawo kansu don sanya hannu kan takardar korafin. Ta hanyar zaɓar batu mai jan hankali tare da bayyanannun mataakai, za ku saita alkiblar nasarar kamfe din korafinku wanda zai janyo sa hannu masu yawa.

Rubuta taken batun

Taken batun shi ne damarku ta farko don jawo hankalin masu karatu kan korafinku tare da bayyana irin canjin da kuke son cimmawa.

Sunan takamaiman wurare, kungiyoyi, ko mutane: Wadanda zasu goyi bayanku a gaba zasu so sanin ko wannan korafi yana da alaka dasu ko al'ummarsu. Sanya sunan al'umma ko kungiyoyin da abin ya shafa zai dauki hankali. Yi tunani game da amfani da CAPS ko karin alamar ka'idar rubutu (!!!) wanda za'a iya fassara shi a zaman taken batun mai ban sha'awa, kuma yana iya zama mara daɗi ga wadanda suke da sha'awar goyon baya a gaba.

Farawa da kalmar Aikatau

Masu karatu suna son sanin takamaiman canjin da kuke son kawowa don su yanke shawarar ko za su iya sanya hannu kan takardar korafin. Taken mukalar ku shine wurin da za ku maida hankali kan samun mafita anan. Kalmomin aikatau gama gari don korafi sune "tsayawa, ajiye wa, hanawa, bayarwa, adawa, karawa, farawa."

Yi amfani da farkon jumla

Jawo hankalin mutane ta hanyar sanya taken batun ku mai alamar tausayi da gaggawa. Ku bayyana wanda abin ya shafa da kuma dalilin da ya sa kuka damu. Idan akwai takaimaimai ranaku ko lokaci a kan korafin ku, haɗa wannan da bayanan kuma.

Zafi Mai Yanke Hukunci

Mai yanke hukunci shi ne mutumin da ke kan matsayi da ke da ikon taimakawa wajen aiwatar da canjin da kuke nema. Wannan na iya haɗawa da ɗan siyasa, mai tasiri a cikin al'umma, ko ɗan kasuwa. Da zarar kuna da takamaiman manufa don korafin ku, zaku iya gano ko wanene wannan mutumin (ko mutane) a matsayin wanda ya kamata ku tuntuba. Alal misali, zaɓaɓɓun jami'ai na iya taimakawa da al'amuran shari'a, yayin da shugaban 'yan kasuwa zai iya taimakawa wajen yin canje-canje a bangaren 'yan kasuwa masu zaman kansu.

Tara bayanai game da zaɓaɓɓen mai yanke hukunci don haɗa shi a cikin korafin

Tare da haɗa adireshin imel na masu yanke hukunci da suka dace, za ku iya sanar da su game da korafin ku kuma ku bai wa masu karatu kwarin gwiwa cewa korafin kuna iya yin nasara.

Zaɓi mutane, ba rukunin mutane ko kungiya ba

Ba kamar kungiya ba, zaku iya dora alhaki ga wasu mutane kai tsaye. Sanya mai yanke hukunci mutum ko mutane a cikin kungiya waɗanda ke da alhakin warware matsalarku ko waɗanda kuke buƙatar shawo kansu. Misali "Honorable John Brown" maimakon "Gwamnatin Tarayyar Najeriya."

Zaɓi wani wanda ke da alhakin kai tsaye

Yana da kyau a nemi mutanen da za su iya bazu abin da kuke so maimakon manyan manyan jami'ai, ko wani da ya shahara a cikin al'umma. Wani mai alhakin kai tsaye zai iya yanke hukunci kuma ya warware matsalarku cikin sauri. Sune waɗanda basa son hayaniya da matsin lambar jama'a da suke ciki saboda ba su saba da su ba.

Faɗi labarin ku

Ba da labari yana tsakiyar ci gaban korafi mai nasara. Gaskiya, kididdiga, da inda aka samo asalin sakon suna taimakawa idan za'a haɗa, amma kuma a yi la'akari da raba kwarewar mutum wanda ke taimakawa mutane su haɗa kai da tunanin ku. Yi la'akari da zaɓin kalmar ku da sautin ku dangane da masu sauraron ku. Misali, zaku iya fuskantar iyaye idan takardar korafin ku ya dogara a kan wani dalili kamar lafiyar uwa ko ilimin yara. Ka yi la'akari da kimarsu da abubuwan da suka fi ba da fifiko da yadda waɗanda ke da alaƙa da matsalar da kake fatan warwarewa. Hakanan zaka iya haɗa wa da bidiyo don daukar hankalin masu sauraron ku. Kuma ba a buƙatar kashe tarin kudade don ba da labari mai kyau. Tare da kyamarar waya da wasu manhajoji na gyara bidiyo na kyauta, zaku iya bada sha'awar ku kuma a zaburar da wasu su ji kamar ku.

Ruwa Da Tsakin 'Yan Kasa Ke Yi Don Ganin Gwamnati Ta Sauke Nauyinta Ta Hanyar Shari'a

Najeriya, a matsayinta na mamba a Majalisar Dinkin Duniya da Tarayyar Afirka ta amince da manyan tsare-tsare na kare hakkin dan Adam na kasa da kasa da ke neman karewa da inganta 'yancin dan Adam da 'yancin walwala. Babu shakka, tasirin hakkin da aka tabbatar a cikin wadannan hakkin da kuma kudin tsarin mulkin Najeriya ya dogara sosai kan kasancewar isassun mata kai da hanyoyin warware korafi don aiwatar da su.

Kotuna na taka muhimmiyar rawa wajen kare hakkin dan Adam a Najeriya. Kotun ita ce mafi mahimmanci a tsarin mulki da aka tanadar don tabbatar da kiyayewa, da kuma bin ka'idodin hakkin dan Adam da aka tsara a cikin kudin hakkin dan Adam daban-daban na duniya da tsarin dokokin mulki.

Dangantakar da ke tsakanin samun adalci ga al'umma da kare hakkin dan Adam ta samo asali ne daga yadda sai da daidai mutane suka samu damar hulda da kotuna ne za su iya neman a kare hakkin 'yancinsu. A takaice dai, tsarin doka da hukumomin da ke cikin tsarin na iya zama kamar Katanga ga 'yan kasa don samun damar yin hulda da kotuna, don haka ba za su iya tilastawa ko kare 'yancin su a matakin farko ba.

Damar Da 'Yan Kasa Ke Da Shi Wajen Yin Ruwa Da Tsaki Ta Hanyar Amfani Da Hanyoyin Shari'a

Majalisar Lauyoyi dake tallafin shari'a a Najeriya⁵

Majalisar Lauyoyi dake ba da tallafin shari'a a Najeriya tana aiki a duk faɗin kasar don ba da agaji na shari'a mai inganci kyauta ga 'yan kasa marasa galihu da ba da murya ga marasa murya. Manufar Majalisar Taimakon Shari'a ita ce Gina kasar Najeriya da za a samu daidaiton adalci ga kowa da kowa ba tare da la'akari da banbanci ba, sannan kuma ake mutunta duk wani hakkin dan Adam, ba shi kariya da kuma kiyaye shi.

⁵ <https://legallaidcouncil.gov.ng/>

Kungiyar Lauyoyin Najeriya Cibiyar Kare Hakkokin Dan Adam ta Najeriya (NBA-HRI)⁶

Kungiyar lauyoyin Najeriya a kodayaushe tana kan gaba wajen inganta kare hakkin bil Adama, bin doka da oda da shugabanci na gari a Najeriya. An kafa Cibiyar Kare Hakkokin Bil Adama ta Najeriya (NBA-HRI) don ingantawa da kare martabar doka, 'yancin lauya, da kuma ci gaba da tabbatar da hakkin dan Adam a Najeriya. Zata inganta mutunta mutuncin dan Adam, wanda yake bayyana hakkin dan Adam zuwa takamaiman ka'idoji wajen aiwatar da wadannan ka'idojin a aikace.

Cibiyar tana ba da shirye-shiryen ci gaban fasaha da kuma tsarin samar da albarkatu don bayar da shawarwari a cikin kungiyar lauyoyin Najeriya. Cibiyar ta tanadi sashi mai kula da hakkin bil adama a dukkanin rassanta 120 na Kungiyar Lauyoyin Najeriya a fadin kasar. Cibiyar kare hakkin dan Adam a matakin reshe tana karkashin jagorancin mataimakin shugaban NBA na kowane reshe.

Burin Kungiyar Lauyoyi ta Najeriya Cibiyar Kare Hakkokin dan Adam (NBA-HRI) al'ummar da ke kare hakkin dan Adam da kuma tabbatar da 'yancin kan aikin lauya. Al'ummar da ke da damar samun adalci ba tare da wata tangarda ba da kuma kare hakkin bil'adama da mutuncin mutane masu rauni.

⁶ <https://nbahri.org/>

**Ruwa Da Tsakin 'yan Kasa
Da Bibiyar Gwamnati
Hanyar Amintaccen
Tsarin 'yan Kasa**

Amintaccen Tsarin 'Yan Kasa, tsarin yarjejeniya ce a rubutacciyar doka tsakanin masu ruwa da tsaki (wato masu shugabanci da wanda ake mulka) da nufin samar da shugabanci na gaskiya da rikon amana. Wani tsari ne na zamantakewa da kungiyoyin 'yan kasa suka kirkiƙira don bibiyar jami'an gwamnati, 'yan siyasa da shugabanni don auna ayyukansu dangane da isar da ayyukan da ya kamata su yi, nauyin da ya rataya a wuyan su da ayyukan da ya zama tilas su yiwa jama'a. Amintaccen Tsarin 'Yan Kasa, na nufin tabbatar da tattaunawa ta yau da kullun tsakanin 'yan kasa da masu kada kuri'a da takamaiman gwamnati ko ɗan takarar siyasa, don cika alkawurransu ga ajandar da za ta kawo ci gaban da suka ayyana a kafar dandalin jama'a. Amintaccen tsarin 'yan kasa suna yi ne da niyyar karfafa zama ɗan kasa mai kwazo, wanda zai haifar da daidaiton dangantaka tsakanin 'yan siyasa da 'yan kasa ko shugabannin jama'a, da ba da damar jin muryar marasa galihu a cikin tsari da tsare-tsare. Amintaccen tsarin 'yan kasa yana haɓaka jagoranci mai dogaro da kai yayin da 'yan kasa-masu kada kuri'a suka fara zaɓar shugabanni ba don "jawabi mai kyau ba", amma don "ayyukan su" da damar jagoranci da gudanar da mulki. Amintaccen tsarin 'yan kasa na ba da tsari wanda sa hannu zai iya faruwa a mataƙai daban-daban kuma 'yan kasa za su iya shiga don samun kyakkyawan sakamako.

Matakan amintaccen tsarin 'yan kasa sun kunshi mataƙai biyar na ayyuka da suka haɗa da mataƙi kafin lokacin yin zaɓe da bayan an yi zaɓen.

Matakin share fage kafin zaɓe

Mataki 1- Kirƙirar Amintaccen Tsarin 'Yan Kasa

Tsarin ya kunshi jerin shawarwarin sassa a matakin al'umma/ mazaɓa, aƙalla wata guda kafin fara yaƙin neman zaɓe. An shirya amintaccen tsarin 'yan kasa a matsayin wata ma'ana ta gamayya, haɗin kai, abubuwan fifiko na kungiyoyin zamantakewa da tattalin arziki daban-daban kamar manoma, leburori, mata, matasa, masu sana'a, da sauransu kuma ana magana da su da 'yan takaran siyasa.

Mataki na 2 – Dandalin 'Yan Takara

Dandalin yana tattaro duk 'yan takarar zaɓe domin yin mu'amala da 'yan kasa na karkara. A wurin taron, ana gabatar da amintaccen tsarin 'yan kasa tare da neman martani daga 'yan takara. Kasancewar wakilan kafafen yada labarai a dandalin 'yan takara na da matuƙar muhimmanci wajen inganta harkar, da faɗaɗa yada labarai ga jama'a da kuma tattara bayanan da aka gudanar, tare da yin yarjejeniyoyin da aka rattaba hannu da kuma alkawurran da aka ɗauka.

Mataki na 3- Sa hannu kan Amintaccen Tsarin 'Yan Kasa

Wannan mataki ya kunshi rattaba hannu kan yarjejeniya tsakanin masu kada kuri'a 'yan kasa da 'yan takara. Amintaccen tsarin 'yan kasa ya tanadi yarjejeniya tsakanin 'yan takara da masu kada kuri'a, ta yadda 'yan takarar, idan aka zabe su, za su amince a tuhume su ta hanyar ci gaba da tantance ayyukansu na jama'a.

Mataki bayan zabe

Ayyuka a wannan mataki suna farawa ne bayan zaɓaɓɓun jami'an da aka zaɓa sun karɓi ofisoshin su kuma galibi suna haɗa kai da masu yin doka don neman kuɗirin doka da tsara tanadin amintaccen tsarin 'yan kasa tare da kason kasafin kuɗin shekara.

Mataki na 4- Bibiyar nasarori da auna su

Manufar dandalin jama'a ita ce auna ainihin ayyukan jami'an aka zaɓa, dangane da sadaukarwar da suka yi kafin zaɓen game da ajandar jama'a da kuma sharuɗɗan amintaccen tsarin 'yan kasa da suka yarda.

Mataki na 5- Kirkirar amintaccen tsarin 'yan kasa

Wannan tsari ne mai tsauri inda kungiyoyin fararen hula da gangan zasu kaddamar da kamfe don matsin lamba ga wakilan al'umma saboda su zartar da doka don kafa amintaccen tsarin 'yan kasa tare da kason kasafin kuɗin aiwatar dashi.

Amfanin Amintaccen Tsarin 'Yan Kasa

Amintaccen tsarin 'yan kasa na taimakawa wajen rage cin hanci da rashawa da haɓaka gaskiya, samun dama, samun martani da bibiyar 'yan takarar siyasa da jami'an gwamnati. Amintaccen tsarin 'yan kasa sun kuma yi rigakafin munanan ayyuka da dama kamar cin dukiyar jama'a, jinkirin /rashin yin aiki, rashin tsari ko kasafin kuɗi da aiwatar da ayyuka da rashin da'a na jami'an gwamnati. Ko da a cikin mahallin kalubalen da za a fuskanta, hanyoyin kirkira da tsayin daka sun yi nasara wajen inganta tsarin bayyanawa jama'a da samar da martani. Amintaccen tsarin 'yan kasa na cikin tsare-tsare masu karfi don gina manufar siyasa da tasa buƙatan talakawa a gaba da manufofi masu sassauci ga al'umma yayin da kuma suke ingizo wajen tabbatar da gaskiya a cikin tsarin zabe da kuma adawa da kuɗi don neman mukaman siyasa.

Kammalawa

Dimokuradiyya tana faruwa ne a mahadan 'yan kasa da cibiyoyi. Kamar sabbin abubuwan ke faruwa a fasahar zamani, cibiyoyin wakilai, da hanyoyin haɗin kai ke sauya siyasa a kowane mataki, haka ma za su sake fayyace yadda 'yan kasa da gwamnatoci ke hulɗa da juna. Kamar yadda ainihin alaƙar mulkin dimokuradiyya ke nuna alamun lalacewa, sababbin kirkire-kirkiren zamani a sararin gwagwarmaya sun bunkasa. Ko ta hanyar haɓakawa ko amfani da sabbin hanyoyin sadarwa da fasahar sadarwa ko kuma ta hanyar amfani da karfin kungiyoyin gwagwarmaya don haifar da sauye-sauyen siyasa, 'yan kasa a duk faɗin duniya suna koƙarin sabunta mu'amala tsakanin mutane da siyasa. Amma duk da haka yayin da waɗannan sabbin hanyoyin sadarwa da hanyoyin ke canza zance na jama'a, gwamnatoci da cibiyoyi sun fuskanci koma baya sosai wajen ruguma da rashin gogewar don daidaitawa da waɗannan sabbin hanyoyin haɗin gwiwa.

Dimokuradiyya mai fa'ida tana buƙatar haɗakar 'yan kasa masu kishi yayin zaɓe da tsakanin zaɓe. A cikin tsarin wakilci, ana gudanar da wannan ta hanyar masu shiga tsakani, gami da cibiyoyi na wakilai na kasa da, karuwar, kungiyoyi da dandali masu zaman kansu. Don tsarin dimokuradiyya ya yi aiki a matakin da ya dace, dole ne 'yan kasa dake sanin tsarin siyasa su shiga cikin kowane mataƙai da matakan tsara manufofin 'yan siyasa da yanke hukunci, gami da ayyuka masu mahimmanci kamar hanyoyin zaɓe, zaman lafiya da gina tsarin mulki. A yau, 'yan kasa suna kusantar kawo canji ta hanyar kirkira da kirkiro sababbin hanyoyin hulɗa da wakilci. Buƙatun karin iko a kan rukunin wakilai, karin rikon amana a cikin gwamnati da karin hulɗa mai ma'ana fiye da zaɓe, 'yan kasa suna koƙarin yin tasiri kan yadda ake kirkira manufofi da siyasa don kaddamarwa. An canza wannan tsari sosai ta hanyar sabbin hanyoyin fasaha waɗanda suka ba wa karin 'yan kasa damar bayyana ra'ayoyinsu a cikin muhimman tattaunawa na jama'a waɗanda ke da yiwuwar yin tasiri ga manufofin siyasa da sakamakon siyasa. Matsin lamba don karɓar karuwar shiga fannin da canza buƙatun 'yan kasa, da kuma koma baya ga fahimtar nisanta tsakanin 'yan kasa da kwararrun 'yan siyasa yana samar da gurabe don sauye-sauyen tsare-tsare a kasashe da yawa, musamman a matakin jama'ar karkara.

Karin Bayanai

Change.Org⁷: Change.org shafin yanar gizo ne wanda ke ba masu amfani damar shiga don kirkirar korafi da kuma sanya hannu ga korafin da wani ya gabatar don karfafa al'amura na cigaba a zamantakewar al'umma ta hanyar wayar da kan jama'a da kuma tasirantar masu yanke hukunci..

Tracka⁸: Tracka wata manhaja ce don al'umma ta 'yan kasa masu himma da ke bibiyar aiwatarwa na ayyukan gwamnati a cikin al'ummarsu don tabbatar da an isar da su kamar yadda aka tsara.

Shine Your Eye⁹: Shafin yanar gizo ne wanda yake dandalin sadarwa da ke taimaka wa 'yan kasa neman zaɓaɓɓun jami'ai da ke wakiltarsu a kowane mataki na gwamnati tare da basu damar haɗa su.

AdvoKC¹⁰: Wata manhaja ce da take dandalin sadarwa da aka kafa don taimakawa 'yan kasa shiga da damar bin diddigi da kuma bibiyar zaɓaɓɓun jami'an da suka zaba.

PLAC BillsTRACK¹¹: Manhaja ce a shafin yanar gizo wanda ta kunshi tsarin "ainihin lokaci" wanda ke ba hukumomin jihohi damar bibiyar doka a hanyar tsarin majalisa. Yana samuwa a kowane lokaci daga kowace na'ura mai haɗe da kafar sadarwar intanet.

Africa Check¹²: Africa Check, Wata kungiyar kafar sadarwa ce mai zaman kanta ta farko a nahiyar, wacce kungiyoyin jin kai da masu ba da agaji ke tallafawa, an kafa ta a Afirka ta Kudu a cikin 2012.

FactCheck Hub¹³: FactCheckHub: Wata kafar sadarwa ce da Cibiyar Nazarin Bincike ta Duniya (ICIR) ta kirkira da nufin yakar labaran da aka yada dan yaudarar jama'a wanda sukai kama da gaskiya a cikin al'umma. An kafa ta a watan Mayu 2020 tare da hedikwata a Babban Birnin Tarayya - Abuja, babban birnin Najeriya, kuma kungiya ce mai zaman kanta, mai binciken kwakwaf daga Afirka.

FactCheck Elections¹⁴: Bin Diddigin Gaskiyar Zaɓuka, Mu dandalin bin diddigin bayanai ne mai zaman kansa, mara nuna ɓangaranci kuma ba a yi shi don neman riba ba. Burinmu na farko shine tabbatar da iƙirari da kuma karya labaran karya game da ayyukan zaɓe a Najeriya ta hanyar amfani da bincike, bayanai da na'ukan amfani da kayan fasaha.

DUBAWA¹⁵: Wani shiri ne mai zaman kansa na Afirka ta Yamma mai binciken tabbatar da gaskiya, wanda Cibiyar kirkire-kirkire da Ci gaban Aikin Jarida (CJID) ta kaddamar kuma ta sami goyon bayan manyan dakunan yada labarai da kungiyoyin jama'a a Yammacin Afirka don taimakawa haɓaka al'adun gaskiya a cikin manufofin jama'a, da aikin jarida. Tana da rassa a Najeriya, Ghana, Saliyo, Laberiya da Gambia.

⁷ <https://www.change.org>

⁸ <https://tracka.ng/#/home>

⁹ <https://www.shineyoureye.org/>

¹⁰ <https://www.advockc.org/>

¹¹ <https://placbillstrack.org>

¹² <https://africacheck.org/>

¹³ <https://factcheckhub.com/>

¹⁴ <https://factchelections.org/>

¹⁵ <https://dubawa.org/>

Takardar jagora na ofishin yan kasa domin bibiyar hakkokin jama'a

